

تائید

اسماء و صفات خداوند در
قرآن، اوستا، عهد عتیق
و عهد جدید

”انسیه و ملحیه شیرخدایی“

اسماء و صفات خداوند

در قرآن، اوستا، عهد عتیق و عهد جدید

انسیه و ملیحه شیرخدایی

انتشارات دلیل ما

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: پرتوشمس

چاپ: نگارش

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۹۷-۹۶۳-۸

قیمت: ۲۶۰۰ تومان

تلفن و فاکس: ۳۷۷۴۴۹۸ / ۳۷۷۳۳۴۱۳ (+۹۸۲۵)

آدرس: قبه حایبان معلم، مجتمع ناشران

طبقه ششم واحد ۴۱۱ و ۴۱۲

www.dalilema.ir (با امکان خرید اینترنتی)

Info@dalilema.ir سامان پیام تا: ۵۰۰۰۱۴۵

انتشارات دلیل ما

مراکز پخش:

- ۱) قم، خ معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۹، تلفن: ۳۷۷۳۳۴۱۳ و ۳۷۷۴۴۹۸۸
- ۲) قم، خ صفائیه، روبروی کوچه ۲۸، پلاک ۷۵۹، فروشگاه دلیل ما، تلفن: ۳۷۷۳۷۰۱۱ - ۳۷۷۳۷۰۰۱
- ۳) تهران، خ انقلاب، خ فخرآباد، فروشگاه دلیل ما، پلاک ۶۱، تلفن: ۶۶۴۶۴۱۴۱
- ۴) مشهد، چهارراه شهداء، صلح شمالی، باغ نادری، کوچه شهید خوراکیان، مجتمع تجاری گنجینه کتاب، طبقه اول، فروشگاه دلیل ما، تلفن: ۳۲۲۳۷۱۱۳-۵
- ۵) تبریز، خ امام، پاساژ تربیت، زیرزمین، پلاک ۱۹، تلفن: ۳۵۵۳۷۵۴۱

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

شیرخدایی، انسیه.

اسماء و صفات در قرآن، اوستا، عهد عتیق و عهد جدید / انسیه و ملیحه شیرخدایی.

تهران: دلیل ما، ۱۳۹۴.

۴۲۳ ص.

978-964-397-963-8

فیبا

کتابنامه.

خدا -- نامها -- مطالعات تطبیقی

خدا -- نامها -- متون قدیمی تا قرن ۱۴

خدا -- صفات -- مطالعات تطبیقی

خدا -- صفات -- متون قدیمی تا قرن ۱۴

شیر خدایی، ملیحه.

۱۳۹۴ الف ۵ / ش ۹۴ / BP ۲۱۸

۲۹۷ / ۴۲

۴۰۹۹۸۳۳

فهرست مطالب

۱۱..... مقدمه

آنچه باید بدانیم

۱۷..... اسم

۱۸..... صفت

۱۹..... تفاوت اسم و صفت

۲۱..... مفهوم کلمه خدا

۲۷..... اوستا

۳۵..... عهد عتیق

۳۹..... عهد جدید

۴۶..... قرآن

اول: اسماء و صفات خداوند در اوستا

۵۷..... خدایان پیش از زرتشت

۶۱..... اهورامزدا، مشهورترین نام خداوند

۷۶..... صد و یک نام خداوند

۸۵..... امشاسپندان، برجستهترین صفات اهورامزدا

۹۶..... دایره کمال

- اصشاسپندان در اوستای متاخر ۹۶
- صفات دیگر اهورامزدا ۱۰۶

دوم: اوصاف خداوند در عهد عتیق

- اسامی اصلی خداوند ۱۳۳
- اسامی مرکب خداوند ۱۴۲
- اسامی دیگر خداوند ۱۴۸
- صفات خداوند ۱۵۳
- (۱) صفات نیر اخلاقی خدا ۱۵۴
- (۲) صفات اخلاقی خدا ۱۷۴
- افعال خداوند ۱۹۲
- (۱) کلام خدا ۱۹۲
- (۲) کردار خدا ۱۹۴

سوم: صفات خداوند در عهد جدید

- اسماء و صفات و افعال خداوند در عهد جدید ۲۱۱
- خدا تثلیث است ۲۱۲
- (۱) تثلیث در عهد عتیق ۲۱۵
- (۲) تثلیث در عهد جدید ۲۱۹
- ارکان تثلیث ۲۲۶
- (۱) رکن اول: اب، خدای پدر ۲۲۸
- (۲) رکن دوم: ابن، عیسی مسیح ۲۳۴
- (۳) رکن سوم: تثلیث ۲۸۳

چهارم: اسماء و صفات خداوند در قرآن

- اسماء و صفات و اقسام آن ۳۰۷
- (۱) صفات ذاتی و افعالی ۳۱۱
- (۲) کلی و جزئی ۳۱۳

۳۱۵	..... (۳) تقسیمات دیگر
۳۱۶	..... شرح عمده صفات
۳۱۶	..... (۱) صفات ذات
۳۲۵	..... (۲) صفات فعل
۳۲۷	..... اسماء الهی
۳۳۰	..... (۱) اسماء الهی در قرآن
۳۳۳	..... (۲) اسماء الحسنی
۳۴۸	..... الله، جامعتر، نام خداوند
۳۴۹	..... (۱) برسی واجب الله
۳۵۱	..... (۲) الله در قرآن و کلام معصمین <small>علیهم السلام</small>
۳۵۵	..... اختصاص برترین مها به خداوند
۳۵۶	..... (۱) اسم اعظم
۳۵۹	..... (۲) وساطت اسماء الهی

سخن آخر

۳۶۳	..... سخن آخر
۳۶۴	..... اسماء و صفات خدا در کتابهای آسمانی
۳۷۱	..... نظرات بزرگان مسیحی درباره تثلیث
۳۷۳	..... عیسی پیامبر بود، نه خدا!
۳۷۳	..... (۱) پیشگویی انبیای پیش از مسیح درباره او
۳۷۴	..... (۲) تصریح از زبان عیسی
۳۷۷	..... (۳) تصریح از زبان حواریون و مردم
۳۷۹	..... (۴) معجزات عیسی
۳۸۰	..... (۵) او هم مانند پیامبران در هنگام دعا متغیر میشد:
۳۸۴	..... انوار اقرب خداوند
۳۸۹	..... کتاب نامه

مقدمه

اسماء و صفات خداوند مهم ترین بخش را در اوستا، عهدعتیق، عهدجدید و قرآن به خود اختصاص داده است. چنانکه در برجسته ترین بخش اوستا یعنی اورمزدیشت و خره اوستا به صد و یک نام اهورامزدا و صفات او پرداخته شده است. بنابراین مکتوبات اوستا شش صفت به عنوان صفات مهم و اصلی اهورامزدا بیان شده، که از آنها به نام امشاسپندان تعبیر می شود. ذات قدوس متبارک در متون عهدعتیق و عهد جدید دارای اسماء و صفات افعالی می باشد که نه تنها به دلیل مناسبتی خاص و یا برای تشخیص و مجزا کردن خداوند از بت هایی که در میان سایر اقوام پرستیده می شدند، بلکه بیانگر ماهیت جودی او است. در حقیقت اسماء و صفات باری تعالی در کنار اعمالش، آشکارکننده ی هویت او می باشد.

در عهدعتیق پنج واژه اصلی عبری به عنوان نام های خدا وجود دارند، و از میان آنها یهوه به عنوان اسم اعظم بر خداوند اطلاق می گردد. در عهد جدید نیز وی دارای اسماء و صفاتی همگون با عهدعتیق است، به طوری که بارزترین نام خداوند، پدر (ابا) می باشد. هیچ یک از اسماء خدا چون این نام، پر معنا نیست. در این واژه نه تنها اشاره به خدایی دارد که خالق است، بلکه کسی می باشد که نسبت به ما شفقت و محبت و مراقبت و توجه دارد؛ و اگر چه این نام برای خدا در عهد قدیم نیز مورد استفاده واقع شده است اما در هیچ بخشی از آن خداوند - هنگام دعا - پدر خطاب نشده است.

با مطالعه کتاب مقدس ملاحظه می شود، برخی صفات مختص خداوند و برخی دیگر با انسان مشترک هستند، زیرا انسان به صورت خدا خلق شده است! با این تفاوت که ذات متبارک در عهد جدید علاوه بر اسماء و صفاتی که در عهد عتیق عنوان شد، خود را به شکل مهربان تری نمایان ساخته است. مهم ترین صفت او در عهد عتیق و عهد جدید وحدانیت اوست.

در قرآن کریم نیز به اسماء الحسنای حضرت باری تعالی اشاره شده است. نام-های نجو، پروردگار اشاره به صفات جمال و جلال حق دارد که هر کدام از کمال مخصوص یا نفی نقص، حکایت می کند. اسماء و صفات الهی بیانگر کمال بی انتهای ذات و حد خداوند است؛ یعنی هر چه غیر اوست، ممکن الوجود است و سر تا پا نیاز و فقر می باشد.

از آیات متعدد این متن مقدس چنین بر می آید که خداوند با نام های مختلف و متعددی بیان شده است، بی آنکه این نام ها تناقضی با وحدت ذات او داشته باشد. زیرا این گوناگونی نام ها ناشی از تعبیرات مختلف و اختلاف زاویه دید ما نسبت به آن کمال مطلق است و به هیچ وجه در ردارنده مفهوم کثرت در ذات احدیت نمی باشد.

اینکه خداوند در اوستا، عهد عتیق، عهد جدید و قرآن با اسماء و صفاتی معرفی شده است و چه اشتراک و افتراقی در رویکرد هر یک از این متون نسبت به خدا وجود دارد، از محورهای موضوع مورد پژوهش هستند. یردان پاک در اوستا، عهد عتیق، عهد جدید و قرآن با صفاتی بیان شده است که هر یک از کمالی خاص یا نفی نقصی از ذات الهی خبر می دهد، با این تفاوت که صفات خاص مزدای پاک یعنی امشاسپندان، در تلقی آیین مزدیسنا در گذر زمان دستخوش تغییراتی شده و صبغه تشخیص به خود گرفته است.

خدا در متون عهد عتیق و عهد جدید همگونی و همسانی دارد و بروح‌دست وی تأکید شده است، با این تفاوت که وحدت عهد جدید در سه اقنوم خودنمایی می‌کند، و مسیحیان هرگونه تعبیر و تفسیری از ثالوث اقدس را که با وحدت الهی مغایر باشد رد می‌کنند. با این حال به نظر می‌رسد، که یگانگی خدا در عهد عتیق بر وحدت وی در عهد جدید غالب است. این در حالی است که صفات خدا در قرآن دارای رنگ و حسی محض می‌باشد.

بررسی اسماء و صفات خداوند در متون مقدس از جمله مهم‌ترین و بحث‌برانگیزترین مسائلی است که از ادوار گذشته تاکنون مورد مناقشه، پژوهش و مطالعه بوده است. اگرچه مقالاتی چند نیز در دایره المعارف‌هایی چون ایرانیکا و بریتانیکا و ... به بحث از امشاسپندان و اهورامزدا پرداخته‌اند اما بحثی خاص تحت عنوان اسماء و صفات اهورامزدا تاکنون انجام شده است. در زمینه کتاب مقدس نیز اگرچه تألیفات و مقالاتی اندک در برخی دایره‌المفاهمها و تفاسیر کتاب مقدس به صورت کلی وجود دارد، اما هیچ‌یک از آنها به‌طور دقیق و جزئی، تحت این عنوان خاص مورد بررسی قرار نگرفته است.

نخستین منبع در این زمینه، متون مقدس عهد عتیق و عهد جدید می‌باشد، و سپس تفاسیر کتاب مقدس و مکتوباتی است که به صورت کارهای اعاب به زبان اصلی نگاشته شده است. در زمینه قرآن نیز از دیرباز افرادی مانند غزالی و ونوی و ... در تألیفاتی چون المقصد الاسنی فی شرح معانی اسماء الله الحسنی و شرح اسماء الحسنی و ... به تحقیق در این امر پرداخته‌اند.

البته اولین منبع و بستری که باب مطالعات در این موضوع را بر ما می‌گشاید، متون مقدس اوستا و عهد عتیق و عهد جدید و قرآن است؛ و در مرتبه بعد کتاب‌های تفسیری همانند مجمع البیان، المیزان و ... است که در این زمینه‌ها نگاشته شده‌اند.

نوشتار پیش رو در پنج فصل به روش کتابخانه‌ای و به صورت تحلیلی و مقایسه‌ای تحت عنوان اوصاف خدا در اوستا، عهد عتیق، عهد جدید و قرآن تنظیم گردیده است:

فصل اول به عنوان مقدمه ای برای آشنایی با اصطلاحات و واژه‌های مرتبط با موضوع کتاب تبیین شده است.

فصل دوم با عنوان اسماء و صفات یزدان پاک در اوستا به بررسی خدایان پیش از زرتشت، مشهورترین نام و صد و یک نام اهورایی، امشاسپندان به عنوان صفات و وجودها، مستقل و دیگر صفات مزدای پاک تدوین گردیده است.

فصل سوم به بیان اسامی (اصلی، ساده و مرکب)، صفات (اخلاقی و غیر اخلاقی) و افعال خداوند (کلام، خلقت، تدبیر و اراده) اختصاص دارد.

فصل چهارم به شرح و صفت خداوند و ارکان تثلیث (اسماء، صفات و افعال اب و ابن و روح القدس) می‌پردازد. با توجه به منابع مورد پژوهش به نظر می‌رسد خدای عهد عتیق و عهد جدید یکی است با این تفاوت که صفت محبت در خدای عهد جدید براساس سخنان عیسی، پولس، چارلز و بزرگان مسیحیت به صورت بارزتری بیان می‌گردد.

فصل پنجم به شرح اسماء و صفات حق تعالی در قرآن با محورهایی چون، اسماء، صفات و اقسام آن، شرح عمده صفات، اسماء الهی و خاصترین نام خداوند یعنی الله، به شیوه کتابخانه‌ای و براساس روش تحلیلی و مقایسه‌ای انجام پذیرفته است.

فصل ششم نتیجه‌گیری از کل مباحث پنجگانه کتاب است.